

samenwerkte. Een eenvoudige KP'er werd door zijn KP-leider voor een bepaalde actie opgeroepen en kreeg dan zijn instructies; die KP-leider kende zijn ware naam en wist op welk adres een koerierster hem kon bereiken; bij de instructie was, als het een belangrijke actie betrof, soms een van de leden van de Top-KP aanwezig, bijvoorbeeld Scheepstra die zich dan alleen bekendmaakte als 'Bob' of 'Jalt'. Was de actie uitgevoerd, dan keerde de KP'er naar zijn adres terug; was bij die actie bijvoorbeeld een grote hoeveelheid distributiebescheiden buitgemaakt, dan nam hij terecht aan dat de zakken met bonnen te bestemder plaatse zouden aankomen maar hoe dat in zijn werk ging, wist hij niet en zijn KP-leider wist niet méér dan dat zich bij hem een persoon zou vervoegen namens 'het CDK' die voor het transport van de zakken zou zorgen. De zakken met bonnen werden opgehaald en dan werd, alweer terecht, verondersteld dat zij via die grote, in het verborgen werkende organisatie, de LO, bij de onderduikers zouden belanden, maar hoe die LO was georganiseerd en wie daar plaatselijk of in de districten of landelijk leiding aan gaf, was aan de KP'ers niet bekend. In de illegaliteit wist in beginsel niemand méér dan hij voor zijn eigen taak moest weten; niemand overzag de gehele organisatie en ook het zicht van de leiders aan de toppen was beperkt. Het was als werkte men in een dikke mist waarbij de leiders aan de toppen op grond van allerlei berichten en rapporten wel konden vermoeden dat aan de basis goede resultaten werden bereikt, maar hoe dat precies in zijn werk was gegaan, bleef vaak ook voor hen verborgen.

Het gehele illegale werk berustte op onderling vertrouwen; daarom was het ook, gegeven het korte zicht en de beperkte controle-mogelijkheden, zo kwetsbaar. Had zich een verrader in de organisatie naar binnen weten te dringen, dan konden er grote gaten in geslagen worden – elke arrestatie van een illegale werker betekende dat de hem of haar bekende adressen haastig 'schoongemaakt' en ontruimd moesten worden. Daar kwam nog bij dat wie verantwoordelijkheid droeg, zijn werk niet kon uitvoeren zonder dat er bezwarend materiaal uit resulteerde. Het leven van een ieder die in de illegaliteit op welk niveau ook leiding gaf, was een aaneenschakeling van afspraken; die moesten genoteerd worden. Men deed dat kryptisch maar dat was aan de 'SD' maar al te goed bekend en als een illegale werker, doordat zijn persoonsbewijs niet deugde of door andere factoren, bij een van de veelvuldige straat- of treincontroles was gesnapt, dan was zijn agenda of wat daarvoor dienst deed, het eerste waar de 'SD' naar zocht; stonden er aantekeningen in waarvan men niet kon aantonen dat zij onschuldig waren (elk antwoord kon door 'SD'ers' of 'foute' elementen in de Nederlandse politie onmiddellijk geverifieerd